

# พัฒนาการและลักษณะเด่นของวรรณกรรมจีนโพ้น ทะเลในประเทศไทย

Development and Characteristics of Overseas  
Chinese Literatures in Thailand

จิตหทัย ปุยะดี<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> อาจารย์ประจำสาขาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี



## บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการและลักษณะเด่นของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมดังกล่าวได้เริ่มปรากฏครั้งแรกประมาณปลายทศวรรษที่ 20 มีพัฒนาการในด้านรูปแบบจากกวีนิพนธ์ นวนิยาย ไปสู่บทประพันธ์ร้อยแก้ว ส่วนพัฒนาการในด้านเนื้อหา ในยุคแรกๆ จะเป็นการนำเสนอภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง ปรากฏการณ์ทางสังคม ตลอดจนความรู้สึกรักใคร่ ความอาลัยอาวรณ์ในดินแดนมาตุภูมิ(จีน) ต่อมาจึงเริ่มพัฒนาไปสู่การเขียนแนวสังคมนิยม กล่าวคือมุ่งสะท้อนภาพชีวิตของผู้คนและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงในแผ่นดินไทย ซึ่งพัฒนาการทั้งสองด้านจะได้รับอิทธิพลลึกซึ้งจากกระแสวรรณกรรมสมัยใหม่ในจีนแผ่นดินใหญ่ ส่วนลักษณะเด่นของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยนั้น พบว่าวรรณกรรมดังกล่าวมีลักษณะเด่นที่สำคัญ 6 ประการ คือ การนำเสนอแนวคิดสังคมนิยมผ่านงานเขียนสะท้อนสังคม การพรรณนาถึงความรักความผูกพันต่อดินแดนมาตุภูมิ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและปรัชญาจีนโบราณ การแฝงหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นคติสอนใจ การสร้างสีสันงานเขียนด้วยคำศัพท์และสำนวนจีนแต้จิ๋ว และการใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นสื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งลักษณะเด่นข้างต้นนั้นเป็นภาพสะท้อนที่เด่นชัดของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทย

**คำสำคัญ :** วรรณกรรมจีนโพ้นทะเล

## ABSTRACT

This article aimed to explore the development and characteristics of Overseas Chinese literature in Thailand. It was discovered that this kind of literature first appeared towards the end of the 20<sup>th</sup> century. The development of form was from poetry to novel to prose writing. As for the development of content, during the early stage Overseas Chinese literature was the presentation of images about historical events, social phenomena, as well as perception of and nostalgia for the motherland(China). Then the content shifted to the realistic genre, that is, the intention was to reflect the lives of the people and social phenomena as they really were in Thailand. The two aspects of development were deeply influenced by the modern literary trend in Mainland China. On the characteristics of Overseas Chinese literature in Thailand, there are 6 major characteristics, namely, the presentation of realistic themes through literary works that reflect society, description of the love for and ties to the motherland, transmission of Ancient Chinese culture and philosophy, intimation of Buddhist precepts and beliefs as morals, adding color with Teochiu vocabularies and idioms, as well as the use of Chao Phraya River as a medium for the conveyance of sentiments. These characteristics are a distinct reflection of the blend of Chinese and Thai cultures.

**Keyword :** Overseas Chinese literature

## ความนำ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าไทย และจีนมีความผูกพันและติดต่อกันมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่โบราณกาล ดังจะเห็นได้จากบันทึกประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตกที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับชนชาติไทย ต่อมานับตั้งแต่อาณาจักรสุโขทัย จนถึงอาณาจักรอยุธยา พระมหากษัตริย์ไทยได้ส่งคณะทูตนำเครื่องบรรณาการหรือจิ้มก้อง ไปถวายจักรพรรดิในราชวงศ์ต่างๆ ของอาณาจักรจีนโบราณ นับจากนั้นจึงมีการแลกเปลี่ยนสัมพันธ์ไมตรี เดินทางค้าขายติดต่อกันสืบมา และชาวจีนได้เริ่มอพยพมาตั้งรกรากในไทยราวๆ ปลายราชวงศ์หมิงต้นราชวงศ์ชิง เรื่อยมาจนถึงสมัยสงครามฝิ่น ต่อมาในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จำนวนชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในสยามก็ยิ่งทวีมากขึ้น ซึ่งเอกสารข้อมูลราชการของทั้งรัฐบาลจีนคณะชาติและรัฐบาลญี่ปุ่นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 (ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เพียงไม่กี่ปี) ได้คาดคะเนจำนวนประชากรเชื้อสายจีนในสยามไว้เท่ากันคือประมาณ 3-3.5 ล้านคน และสรุปอย่างชัดเจนตรงกันด้วยว่า “สยามเป็นประเทศที่มีชาวจีนโพ้นทะเลอาศัยอยู่มากที่สุดในโลก ณ เวลานั้น”(อุจึเอียะ. 2553:11)

หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะเหนือพรรคก๊กมินตั๋ง จนกระทั่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์และสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สำเร็จในปี 1949 รัฐบาลจีนก็เริ่มมีการประนีประนอมต่อการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งเคยถูกประณามจากรัฐบาลแห่งราชวงศ์ชิงว่า “คนนอกตัญญูผู้ทอดทิ้งมาตุภูมิ” โดยอนุญาตให้ชาวจีนเหล่านั้นสามารถโอนสัญชาติเป็นประชาชนของประเทศที่ตนอยู่อาศัยได้(陆卓宁, 2008:199) นับจากนั้นชาวจีนโพ้นทะเล จึงเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งถือเป็นชนชั้นกลางผู้มีบทบาททางเศรษฐกิจอย่างสูงในสังคมไทย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวจีนต้องอพยพย้ายถิ่นฐานสู่แผ่นดินไทย ก็คือการอพยพหลบหนีความอดอยากแร้นแค้น และความระส่ำระสายจากสงครามกลางเมืองภายในประเทศ จึงเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ตั้งรกรากถิ่นฐาน ประกอบอาชีพ จนเกิดชุมชนชาวจีนมากมายทั่วประเทศไทย ซึ่งชาวจีนส่วนใหญ่จะอพยพมาจากมณฑลกวางตุ้งและฮกเกี้ยนซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน ปัจจุบันพบว่า มีชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย 5 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ฮากกา แต้จิ๋ว และไหหลำ ซึ่งชาวแต้จิ๋วมีจำนวนมากที่สุด(อุจึเอียะ. 2553:284)

นับตั้งแต่ล่องเรือสำเภาข้ามน้ำข้ามทะเลสู่แผ่นดินไทยด้วยเสื่อผืนหมอนใบ จนกระทั่ง

ถึงการตั้งรกรากในพื้นที่ดินไทยนั้น ชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้ ต้องประสบกับมรสุมแห่งชีวิต ระลอกแล้วระลอกเล่า ไม่ว่าจะเป็นความกดดันจากนโยบายรัฐบาล ปัญหาเศรษฐกิจ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ค่านิยม วิถีชีวิต ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ทว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนก็สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ มาได้ โดยเฉพาะการปรับตัวด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น ชาวจีนโพ้นทะเลเหล่านี้มีความสามารถในการปรับตัวอย่างดียิ่ง กล่าวคือแม้ว่าชาวจีนเหล่านี้จะยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมจีนอย่างเหนียวแน่น แต่ด้วยอิทธิพลของกระแสวัฒนธรรมไทย การแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ และการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยจากรุ่นสู่รุ่น ก็ทำให้ชาวจีนโพ้นทะเลสามารถยอมรับ ซึมซับ หลอมรวม จนกระทั่งผสมผสานวัฒนธรรมไทยเข้ากับวัฒนธรรมแห่งมาตุภูมิเดิมของตนได้อย่างกลมกลืน จนก่อเกิดเป็นลักษณะเด่นของ วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งความสามารถในการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยนับว่ามีความโดดเด่นที่สุดในบรรดาชาวจีนโพ้นทะเลในอุษาคเนย์(漕运华, 2002:28) และความผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้ได้สะท้อนผ่านรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมอันเป็นนามธรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้คำยืมภาษาจีนในภาษาไทย การมีชื่อทั้งภาษาจีนและภาษาไทย การเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนจีนและโรงเรียนไทย การเข้าร่วมประเพณีตามเทศกาลสำคัญทั้งของไทยและจีน การผสมผสานปรัชญาขงจื้อและหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นต้น นอกจากนี้ผลงานวรรณกรรมที่สร้างสรรค์โดยนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีน ก็ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งภาพสะท้อน ที่แสดงถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยได้อย่างชัดเจนยิ่ง

วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย(泰华文学) คืองานวรรณกรรมที่นักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนใช้ภาษาจีนกลางในการสร้างสรรค์ผลงาน ถือกำเนิดขึ้นจากการจัดตั้งชมรมทางวรรณกรรมของนักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีน ที่ต้องการสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนผลงานวรรณกรรมเป็นงานอดิเรกยามว่างเว้นจากงานธุรกิจ ปัจจุบันวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ได้รับการตีพิมพ์ และเริ่มแพร่หลายในแวดวงวรรณกรรมจีนแผ่นดินใหญ่ ทำให้เกิดกระแสวรรณกรรมวิจารณ์ ตลอดจนการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลายในวงการศึกษาของจีน ดังจะเห็นได้จากบทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และบทวิจารณ์วรรณกรรมจำนวนมากที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ผลงานของนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านั้น ทว่าในวงการวิชาการของไถยนั้น พบว่ายังมีการศึกษาวรรณกรรมดังกล่าวน้อยมาก บทความนี้จึงมุ่งเสนอพัฒนาการและ

ลักษณะเด่นของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้แก่ผู้อ่าน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

## 1. พัฒนาการของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย

วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยเริ่มปรากฏในแวดวงวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลเมื่อประมาณปลายทศวรรษที่ 20(ค.ศ.1920)<sup>2</sup> จวบจนบัดนี้ สามารถยืนหยัดในบรรณพิภพได้เกือบศตวรรษ และบนเส้นทางอันยาวไกลนี้ วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลต้องประสบกับมรสุมทางการเมือง และกระแสคลื่นลมทางสังคมนานัปการ ซึ่งสามารถสรุปพัฒนาการได้พอสังเขปดังนี้

### 1.1 ยุคแรก “ยุคแห่งความเจริญงอกงาม”(ปลายทศวรรษที่ 20 - ปลายทศวรรษที่ 30)

พัฒนาการของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในยุคแรกนี้ เปรียบดังการเริ่มเพาะหวานเมล็ดพันธุ์แห่งวรรณกรรมลงบนผืนแผ่นดินบรรณพิภพ ต้นกล้าวรรณกรรมนี้เจริญงอกงามได้ด้วยสองปัจจัยคือ รัฐบาลไทยได้ใช้นโยบายผ่อนปรนแก่ชาวไทยเชื้อสายจีน ให้อิสระในการแสดงออกทางความคิดได้อย่างเสรี นอกจากนี้ ขบวนการรักชาติ 4 พฤษภาคม<sup>3</sup> ที่กำลังเคลื่อนไหวในจีนแผ่นดินใหญ่ ก็มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อแนวคิดทางการเมืองของบรรดานักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนด้วย อิทธิพลจากปรัชญาความคิดดังกล่าว นักเขียนจีนสยามจำนวนหนึ่งจึงร่วมกันจัดตั้งสมาคมทางวรรณกรรมขึ้น เช่น ชมรมผางหวง (彷徨学社) ซึ่งจัดตั้งโดยเจิ้งไคฉิว (郑开修) และฟางหลิวเยียน (方柳烟) ชมรมเจียวเหวิน (椒文学社) ของสวีเจิงหง (许征鸿) และกั๋วคุ (郭枯) เป็นต้น ขณะเดียวกันนักเขียนหลายท่านก็ได้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมขึ้นมา เช่น รวมบทกวีนิพนธ์ชุดฝันสลาย 《破梦集》ของหลินเต๋ยอี (林碟依) รวมบทประพันธ์ร้อยแก้ว ชุดต้นเหมย梅子》ของเหลี่ยหม่า(铁马) รวมเรื่องสั้นชุด ลมหวน 《回风》ของฟางหลิวเยียน (方柳烟) นวนิยายเรื่องผลไม้ต้องห้าม 《禁果》ของถานหงจิน(潭洪金)และผลงานชุด ความตาย

<sup>2</sup>บทความนี้จะใช้ ค.ศ.ในการระบุเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับการแบ่งยุควรรณกรรม และการลำดับเวลาเหตุการณ์สำคัญในจีนแผ่นดินใหญ่

<sup>3</sup>ขบวนการรักชาติ 4 พฤษภาคม(五四运动) คือการเดินขบวนประท้วงของนักศึกษามหาวิทยาลัยปักกิ่งประมาณ 3,000 คน ในวันที่ 4 พฤษภาคม 1919 เป็นการแสดงพลังคัดค้านข้อตกลงที่ทำกันในการประชุมสันติภาพซึ่งจัดที่กรุงปารีสของรัฐบาลขุนศึก การเคลื่อนไหวครั้งนี้มีปัญญาชนที่มีความคิดนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นผู้นำ มุ่งต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยม และการปกครองของขุนศึกศักดินา ภายหลังกลายเป็นการเคลื่อนไหวที่มีมวลชนทั่วประเทศเข้าร่วมและให้การสนับสนุน(王顺洪, 2007: 23-24)

《死亡》และจิตรกรรมฝาผนัง《涂鸦》ของหวงปิงฝอ (黄炳佛) เป็นต้น ผลงานวรรณกรรมเหล่านี้ ได้ถูกตีพิมพ์เผยแพร่สู่สายตาผู้อ่านอย่างไม่ขาดสาย กล่าวได้ว่าวรรณกรรมจีนสยามโพ้นทะเลในยุคบุกเบิกนี้เป็นยุคแห่งความเจริญงอกงามอย่างแท้จริง ต่อมาหลังทศวรรษที่ 30 เมื่อสงครามต่อต้านญี่ปุ่น<sup>4</sup> ได้ปะทุขึ้นทั่วทุกภูมิภาคในจีนแผ่นดินใหญ่ บรรดาชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยก็เกิดจิตใจฮึกเหิมรักชาติ ร่วมมือร่วมใจกับเพื่อนร่วมชาติขับไล่ศัตรูให้พ้นจากมาตุภูมิ และแล้วขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นของจีนสยามจึงอุบัติขึ้น สถานภาพของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยในขณะนั้น จึงตกอยู่ในความคลุมเครือระหว่าง “วรรณกรรมต้องห้าม” และ “วรรณกรรมเพื่อการปฏิวัติสงครามแห่งชาติ” ทำให้เกิดประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์จีน 5 ฉบับในประเทศไทย ซึ่งได้แก่ หวาศื่อหรือเป่า《华侨日报》 กั๋วหมินหรือเป่า《国民日报》จงหวาหรือเป่า《中华日报》ซือเป่า《时报》และ จงหยวนเป่า《中原报》ก็ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการต่อต้านสงคราม เพื่อปลุกจิตสำนึกแห่งความรักชาติ บ้านเมืองให้เกิดขึ้นในจิตใจของชาวจีนทั่วผืนแผ่นดินไทย

เนื้อหาสาระของวรรณกรรมจีนสยามในยุคนี้ช่วงแรกจะมุ่งเสนอสารแห่งการปฏิวัติ การโค่นล้มระบอบความคิดและวัฒนธรรมเก่าๆ ความรักและความผูกพันต่อมาตุภูมิ ตลอดจนจันทอนภาพเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมที่เกิดขึ้นในจีนแผ่นดินใหญ่ ต่อมาจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการเขียนแนวสำนึกนิยม คือมุ่งสร้างสรรค์งานเขียนที่สะท้อนภาพชีวิตของผู้คนในสังคมไทย และรูปแบบงานเขียนที่พบมากที่สุดในยุคนี้ก็คือกวีนิพนธ์ โดยเฉพาะการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์แนวใหม่<sup>5</sup> ดังจะเห็นได้จากผลงานกวีนิพนธ์ของกวีหลายๆ ท่าน เช่น เทพธิดาสีน้ำเงิน 藍天使 ของเฉินหลงจื่อ (陈容子) ครอบครัวบนสายน้ำ《水上家庭》ของฟางเทา (方涛) ชีวิตริมฝั่งชล《河边的人们》ของเถียนเจียง (田江) ความคำนึงยามสนธยา《黄昏的怀念》ของหม่าอ้ออิน (马奕因) และเสียงกระดิ่ง《铃音》ของอ้อหยุน (逸云) เป็นต้น

<sup>4</sup>สงครามต่อต้านญี่ปุ่น(抗日战争) เริ่มปะทุขึ้นเมื่อกองกำลังทหารญี่ปุ่นได้เข้ารุกรานดินแดนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน ในวันที่ 7 กรกฎาคม 1937 และขยายอาณาเขตการรุกรานไปทั่วผืนแผ่นดินจีน จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์นองเลือดต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่นานกิง ในวันที่ 13 ธันวาคม 1937 เป็นขบวนการความขัดแย้งสำคัญที่ทำให้ชาวจีนทั่วประเทศร่วมแรงร่วมใจต่อต้านการกระทำอันป่าเถื่อนของทหารญี่ปุ่น สงครามต่อต้านญี่ปุ่นยืดเยื้อมาประมาณ 8 ปี จึงสิ้นสุดลงพร้อมกับชัยชนะของจีน เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงในปี 1945 และญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม(王顺洪, 2007:25-26)

<sup>5</sup>กวีนิพนธ์แนวใหม่(新诗) คือกวีนิพนธ์รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคขบวนการรักชาติ 4 พฤษภาคม โดยกวีสมัยนั้นต้องการที่จะหลุดออกจากกรอบแห่งฉันทลักษณ์และการใช้ภาษาขงตางมสละสลวยของกวีนิพนธ์จีนโบราณ กวีนิพนธ์แนวใหม่นี้ จึงมีลักษณะเด่นคือเป็นบทกวีที่ไร้ข้อจำกัดทางฉันทลักษณ์และใช้ภาษาธรรมดาในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก(刘中树, 2009:33)

### 1.2 ยุคที่ 2 “ยุคแห่งสงครามอันขมขื่น”(ปลายทศวรรษที่ 30-ปลายทศวรรษที่ 40)

เมื่อไฟแห่งสงครามโลกครั้งที่สองปะทุขึ้นในปี 1939 ในขณะที่เยอรมนีก่อสงครามรุกรานฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ เบลเยียม และประเทศอื่นๆ ในแถบยุโรปตะวันตกนั้น ญี่ปุ่นก็เกิดความอึกเหิม บรรดาจะครองความยิ่งใหญ่เหนือผืนแผ่นดินเอเชีย หลังจากที่ได้รุกรานไปทั่วผืนแผ่นดินจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อย่างโหดเหี้ยมอำมหิตที่ต้องถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ เช่นเหตุการณ์หลังเลียดที่นานกิง ในค.ศ. 1937 แล้วนั้น ญี่ปุ่นก็เริ่มมุ่งหน้าบุกยึดประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์ จนกระทั่งสามารถยึดประเทศไทยไว้ได้ในปี ค.ศ. 1941(อุจิเยะยะ. 2553:382-385) ด้วยอิทธิพลของญี่ปุ่นที่เข้ายึดพื้นที่ในประเทศไทย ทำให้รัฐบาลภายใต้การนำของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องสั่งปิดโรงเรียนสอนภาษาจีน และปิดกิจการหนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทย ด้วยเกรงว่าความคิดต่อต้านญี่ปุ่นของบรรดานักเขียนจีนสยามที่ถูกเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์เหล่านั้น จะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ มีเพียงหนังสือพิมพ์ จงหยวนเป่า 《中原报》 ฉบับเดียวเท่านั้นที่ยังคงตีพิมพ์ตามปกติ เนื่องจากมีชาวญี่ปุ่นมารับช่วงกิจการ แน่แน่นอนว่าการนำเสนอข่าวสารในหนังสือพิมพ์ย่อมเป็นการเสนอจากมุมมองของชาวญี่ปุ่นทั้งสิ้น วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย จึงต้องเข้าสู่ยุคมืดเนื่องจากขาดเสรีภาพและพื้นที่ในการแสดงความคิด และสร้างสรรค์เผยแพร่ผลงาน

### 1.3 ยุคที่ 3 “ยุคแห่งความเฟื่องฟู”(ต้นทศวรรษที่ 50-กลางทศวรรษที่ 60)

ในปี ค.ศ. 1945 เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้สงคราม และได้ถอยทัพออกจากประเทศไทย ต่อมารัฐบาลไทยได้ลงนามในสนธิสัญญาสัมพันธไมตรีกับรัฐบาลจีน ทำให้รัฐบาลไทยหันมาใช้นโยบายที่ผ่อนปรนต่อชาวไทยเชื้อสายจีนมากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจีนกว่า 200 แห่งทั่วประเทศไทย จึงได้รับอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนอีกครั้ง ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์จีนกว่า 20 ฉบับก็ได้เปิดกิจการตามปกติ วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลจึงมีโอกาสดกลับมาผลิตในสวนวรรณกรรมอีกครั้ง ซึ่งความเฟื่องฟูของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในยุคนี้ จะเห็นได้ชัดจากการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วของคอลัมน์พิเศษด้านวรรณกรรมในหนังสือพิมพ์จีนหลายฉบับ เช่น ชิงเสียนรื่อเป่า 《星暹日报》 ชื่อเจี๋ยรื่อเป่า 《世界日报》 จงหวารื่อเป่า 《中华日报》 จิงหวารื่อเป่า 《京华日报》 เป็นต้น นอกจากนี้ กองทัพนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีน ในตอนนั้นก็เข้มแข็งเกรียงไกรมากขึ้น นักเขียนหลายท่านที่ได้เดินทางไปร่วมรบในสงครามต่อต้านญี่ปุ่นในจีนแผ่นดินใหญ่ ก็ได้หวนคืนสู่แผ่นดินไทย และยังมีนัก

เขียนชาวจีนส่วนหนึ่งที่ได้อพยพมาเมืองไทยเพื่อลี้ภัยสงครามกลางเมือง ซึ่งนักเขียนจีนสยามที่มีผลงานโดดเด่นในยุคนั้นมีอยู่หลายท่าน ได้แก่ สือชิง (使青) 吳繼岳 (吴继岳) บาเออร์ (巴尔) เค่อฟู (克夫) อู๋ปิน (伍滨) โจวอ้ายหลี่ (周艾黎) เหลียนอินเซียว (连吟啸) เฉินลุ่หลิว (陈陆留) เซียวฮั่นซาง (肖汉昌) ลั่วเย่กู่ (落叶谷) จางหลี่เหวิน (庄礼文) เจิงเทียน (曾天) จางไห่โอว (张海欧) หลูเหมย (卢煤) สวีเหวิน (徐文) หวังซง (王松) ไช่หว่า (蔡烨) จ้าวห้วยปี้ (赵怀璧) หลินชิง (林青) เฉินชุนลู่ (陈春露) หวังฟู (王夫) เป็นต้น

รูปแบบงานเขียนที่ปรากฏมากที่สุดในยุคนี้คือนวนิยาย มีนวนิยายหลายเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เช่น ดรุณีแห่งสำเพ็ง 《三聘姑娘》 ของเฉินตง (陈仝) มรสมุ 《波折》 ของสือชิง (使青) เรื่องเล่าของकुณหลวง 《一个坤銮的故事》 และ บ้านของจ้าวซานเฉิง 《座山成之家》 ของถานเจิน (覃真) บันทึกของสาวน้อย 《少女日记》 ของหวงเจียง (黄江) เวทีสีน้ำเงิน 《蓝色的舞台》 และเพลงรักเจ้าพระยา 《湄南河恋歌》 ของเหนียนล่าเหมย (年腊梅) มหานครในพายุฝน 《风雨京华》 ของเฉินลุ่หลิว (陈陆留) เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏนวนิยายที่มีผู้ประพันธ์ร่วมกันหลายคนในเรื่องเดียว คือ เขาวราชในพายุฝน 《风雨耀华力》<sup>6</sup> และชีวประวัติคุณชายถึงแตก 《破毕舍歪传》<sup>7</sup> ซึ่งผู้เขียนจะใช้บทเจื่อนในการสร้างเรื่องในแต่ละตอน เพื่อให้ผู้เขียนท่านอื่นใช้หัวพริบคิดเรื่องต่อไป นอกจากผู้อ่านจะได้สัมผัสความหลากหลายของลีลาการประพันธ์ และแนวคิดของนักเขียนผู้ร่วมประพันธ์แล้ว วรรณศิลป์ก็ยิ่งคมคายที่ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดในตอนจบของแต่ละตอน เพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านติดตามตอนต่อไปนั้น ก็ถือเป็นเสน่ห์สำคัญประการหนึ่งของนวนิยายลักษณะนี้ ซึ่งลักษณะเด่นดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลจากกลวิธีการประพันธ์ในนวนิยายจีนโบราณนั่นเอง (赖伯疆, 2002:188)

การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนของพรรคคอมมิวนิสต์ในปี 1949 ทำให้จีนต้องปิดประเทศ ขาดการติดต่อกับประเทศอื่นๆ นอกจากนี้การที่รัฐบาลไทยได้ร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองกับประเทศค่ายเสรีนิยมอย่างสหรัฐอเมริกา ก็ทำให้ไทยและจีนต้องยุติความสัมพันธ์ทางการเมืองไปโดยปริยาย ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนติดต่อกับชาวจีนแผ่นดินใหญ่น้อยลง อิทธิพลของกระแสความคิดทางการเมืองในจีนที่เคยมีอิทธิพลต่อนักเขียนจีนสยามก็เริ่ม

<sup>6</sup> ประพันธ์โดย อี้เสอ (亦舍) ย่าจื่อ (亚子) เลิ่นมู่ (沈牧) ปี้เจียง (笔匠) อี้เฟย (亦非) เฉินฉง (陈琼) ไป่หลิง (白翎) หลี่หง (李虹) และหงอิง (红缨) แปลเป็นภาษาไทยโดย อรุณ โรจนสันติ

<sup>7</sup> ประพันธ์โดย อี้เสอ (亦舍) ย่าจื่อ (亚子) เลิ่นมู่ (沈牧) ปี้เจียง (笔匠) อี้เฟย (亦非) และตงฟางเพียว (东方飘)

จิตใจลงไปด้วย ดังนั้นวรรณกรรมจีนสยามจึงตกอยู่ในภาวะสับสน และเริ่มแสวงหาจุดยืนใหม่ของตนเอง เพราะด้วยสถานการณ์ในขณะนั้น การนำเสนอสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นจีน หรือการพรรณนาอภินิหารจนถึงแผ่นดินมาตุภูมิ ย่อมมีใช้แนวทางที่เหมาะสม ในที่สุด นักเขียนจีนสยามรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตในเมืองไทย เช่น ฟางซือลั่ว (方思落) ไปหลิง (白翎) เหล่าหยาง (老羊) สวีเฟียน (徐翩) ซื่อหม่ากง (司马攻) ไปลิ่งไห่ (白令海) สวีจิ่งหว่า (许静华) อู่ซู่เฉิน (吴素臣) และเลิ่นอี้เหวิน (沈逸文) ก็ได้ตัดสินใจปฏิวัติปลายปากกา จากการนำเสนอความรู้สึกนึกคิด และเรื่องราวเกี่ยวกับจีนแผ่นดินใหญ่สู่การสะท้อนภาพปรากฏการณ์ทางสังคมและวิถีชีวิตของผู้นับถือนบนผืนแผ่นดินไทย พัฒนาการของวรรณกรรมจีนสยามในยุคนี้ จึงนับเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านทางความคิดครั้งสำคัญ นโยบายของจิตสำนึกแห่งความเป็นไทยที่สะท้อนผ่านปลายปากกาของนักเขียนเหล่านั้น ได้ค่อยๆ สร้างอัตลักษณ์ของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยให้โดดเด่นในโลกของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลระดับสากล

#### 1.4 ยุคที่ 4 “ยุคแห่งความซบเซา”(ปลายทศวรรษที่ 60-ต้นทศวรรษที่ 80)

ในปลายทศวรรษที่ 60 ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อกิจการหนังสือพิมพ์จีนในไทย วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลจึงเริ่มซบเซาลงไปด้วย ต่อมาหลังจากปี 1965 เมื่อไทยได้เข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกาสนับสนุนสงครามเวียดนาม รัฐบาลไทยจึงได้ใช้มาตรการเข้มงวดกับชาวไทยเชื้อสายจีนอีกครั้งหนึ่ง มีการสั่งปิดโรงเรียนจีนและกิจการหนังสือพิมพ์จีนในไทย ซึ่งแรงกดดันจากรัฐบาลไทยทำให้นักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนได้รับความปวดร้าวทางจิตใจอย่างแสนสาหัส อีกทั้งปัญหาเศรษฐกิจที่รุมเร้า ทำให้นักเขียนเหล่านั้นตัดสินใจทั้งปากกาและหันมาทุ่มเทให้กับธุรกิจของตนอย่างจริงจัง โลกของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลที่เคยรุ่งเรืองเฟื่องฟูในทศวรรษก่อน ก็ค่อยๆ เงียบเหงาซบเซาลงในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ (高伟光, 2010:16)

#### 1.5 ยุคที่ 5 “ยุคทองแห่งวรรณกรรมจีนโพ้นทะเล”(กลางทศวรรษที่ 80-ปัจจุบัน)

เมื่อรัฐบาลจีนและไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ ในปี 1975 รัฐบาลไทยจึงยกเลิกมาตรการเข้มงวดที่เคยใช้กับชาวไทยเชื้อสายจีนในทศวรรษก่อน โรงเรียนจีนและกิจการหนังสือพิมพ์จีนก็สามารถเปิดทำการได้ตามปกติ ส่งผลให้วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลได้กลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง ซึ่งพัฒนาการของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในยุคนี้ ถือเป็นยุคที่

รุ่งเรืองที่สุด จนกระทั่งกล่าวได้ว่าเป็นยุคทองของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเล ซึ่งจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ด้านวรรณกรรมมากมายที่เกิดขึ้นในยุคนี้ เช่น การจัดตั้งองค์กร สมาคม และชมรมด้านศิลปะและวรรณกรรมต่างๆ มากมาย เช่น การจัดตั้งสมาคมนักเขียนจีนสยาม (泰华作家协会) ในปี 1990 ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 300 คน ซึ่งปัจจุบันมี เมิ่งลี่ (梦莉) นักเขียนหญิงผู้มีชื่อเสียงในด้านการเขียนบทประพันธ์ร้อยแก้ว ดำรงตำแหน่งนายกสมาคม เป็นต้น การจัดตั้งสมาคมดังกล่าวทำให้นักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนสามารถสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานได้อย่างเสรีมากยิ่งขึ้น ซึ่งทางสมาคมได้จัดทำวารสารฉบับรายสัปดาห์ 2 ฉบับ คือ วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย (泰华文学) และศิลปวัฒนธรรมลุ่มน้ำเจ้าพระยา (眉江文艺) เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงาน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้ที่มีความสนใจในโลกวรรณกรรม

นอกจากนี้ความเฟื่องฟูของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลยังปรากฏชัดเจนในจำนวนผลงานวรรณกรรม ที่ได้รับการตีพิมพ์ นับจากทศวรรษที่ 80 ถึงปัจจุบัน พบว่ามีการตีพิมพ์งานวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลกว่า 300 เรื่อง ซึ่งรูปแบบงานเขียนที่พบมากที่สุดคือบทประพันธ์ร้อยแก้วและสารคดี เช่น จันทรกระจ่างกลางสายธาร 《明月水中来》 ของซือหม่ากง (司马攻) เจดีย์น้อยใต้แสงจันทร์ 《在月光下砌座小塔》 ของเมิ่งลี่ (梦莉) บันทึกการเดินทางในยุโรป 《游欧见闻录》 ของเหยาจงเหว่ย (姚宗伟) แสงสีแสดงพราวฟ้า 《晚霞满天》 และปากกาพาไป 《淫生漫笔》 ของเฉินป้อเหวิน (陈博文) รวมบทความของอู๋เจี๋ยว่ (吴继岳文集) บทเพลงแห่งเมืองยิ้ม 《微笑国度之歌》 ของเจิงเทียน (曾天) พินพาทยและบุปผา 《琴与花朵》 ของ หวงสู่ยเหยา (黄水遥) รากที่ตัดไม่ขาด 《不断的根》 ของ หลี่สวี่ (李栩) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบวรรณกรรมรูปแบบอื่นอีกจำนวนมาก เช่น นวนิยายเรื่องเล่าริมฝั่งเจ้าพระยา 《湄南河畔的故事》 ของเหนียนล่าเหมย (年腊梅) โอโรสแห่งธรรมชาติ 《大自然的儿子》 และ นัยน์ตาสีฟ้า 《蓝眼睛》 ของเจิงซิน (曾心) เพียงคำเดียว 《只说一句》 ของ หนินฉางโหยว (倪长游) กวีนิพนธ์ เช่น เงื่อนปม 《结》 ของหลิงหนานเหริน (岭南人) รวมกวีนิพนธ์ของจื่อฟาน 《子帆诗集》 เป็นต้น ซึ่งความแพร่หลายของงานเขียนเหล่านี้ ทำให้สถานภาพของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยยิ่งทวีความสำคัญในวงการวรรณกรรมจีนโพ้นทะเล และมีแนวโน้มว่าจะมีโอกาสก้าวข้ามอาณาจักรแห่งเจ้าพระยาสู่เวทีสากลมากยิ่งขึ้น

นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 80 เป็นต้นมา นักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมกับสมาคมทางวรรณกรรมระดับสากลอย่างต่อเนื่อง เช่น ค่ายวรรณกรรมอาเซียน (亚细安文艺营) สมาคมนักเขียนจีนโพ้นทะเลแห่งเอเชีย (亚洲华文作家协会) งานประชุมนักเขียนสตรีจีนโพ้นทะเลระดับนานาชาติ (国际华文女作家会议) งานสัมมนาวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลแห่งเอเชียอาคเนย์ (东南亚华文文学研讨会) งานสัมมนาวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลระดับนานาชาติ (世界华文文学国际讨论会) เป็นต้น ซึ่งการติดต่อสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้เกิดกระแสวรรณกรรมวิจารณ์ขึ้นอย่างไม่ขาดสาย และจุดเริ่มต้นแห่งวรรณกรรมวิจารณ์ในวงการวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเจิ้งวานหลง (郑万隆) เป็นตัวแทนนักเขียนชาวจีนเดินทางมาเยือนประเทศไทยในปี 1986 และได้ตีพิมพ์นวนิยายเรื่อง ขุนเขาอันว่างเปล่า 《空山》 ในหนังสือพิมพ์ซินจงหยวนเป้า 《新中原报》 ผลงานของเขาได้รับความสนใจจากนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นอย่างมาก จนกระทั่งมีผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ผลงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง นับจากนั้น วรรณกรรมวิจารณ์จึงเป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ทางวรรณกรรมที่เกิดขึ้นในบรรณพิภพวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย หลังจากทีผลงานวรรณกรรมได้ผลิดอกออกผลในสวนอักษรมานานกว่ากึ่งศตวรรษ ขณะเดียวกันนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนก็เริ่มหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับประวัติวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยมากขึ้น เช่น ซือหม่ากง (司马攻) ได้เขียนหนังสือเรื่อง คุยเฟิงเรื่องวรรณกรรมจีนสยาม 《泰华文学漫谈》 บรรยายถึงวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ในแง่ของประวัติและพัฒนาการ สถานภาพ เนื้อหาสาระ ตลอดจนความสัมพันธ์กับวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศอื่นๆ ซึ่งงานเขียนดังกล่าวได้สร้างคุณูปการต่อวงการวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลอย่างสูงยิ่ง

จากพัฒนาการของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยทั้ง 5 ยุค ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความรุ่งเรืองและตกต่ำของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสองประการคือหนึ่งนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลไทย กล่าวคือสถานภาพของวรรณกรรมจีนสยามนั้นจะพลิกผันไปตามภาวะการเปลี่ยนแปลงของนโยบายทางการเมืองของไทยตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ปัจจัยที่สอง คืออุดมการณ์ความคิดและการปฏิบัติทางวัฒนธรรมของนักคิด นักเขียน และปัญญาชนในจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการนำเสนอเนื้อหาสาระ และแนวคิดในงานวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยมีพัฒนาการในด้านรูปแบบจากกวีนิพนธ์ นวนิยาย ไปสู่บทประพันธ์ร้อยแก้ว ซึ่งพัฒนาการในด้านนี้จะมี

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพัฒนาการของรูปแบบวรรณกรรมในจีนแผ่นดินใหญ่ ส่วนพัฒนาการในด้านเนื้อหา ในยุคแรกๆ จะเป็นการนำเสนอภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง ปรากฏการณ์ทางสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ความอาลัยอาวรณ์ในดินแดนมาตุภูมิ(จีน) ต่อมาจึงเริ่มพัฒนาไปสู่การเขียนแนวสังคมนิยม กล่าวคือมุ่งสะท้อนภาพชีวิตของผู้คนและปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงในแผ่นดินไทย ซึ่งภาพสะท้อนดังกล่าวถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ ให้สถานภาพวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยโดดเด่นขึ้นในโลกของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลระดับสากล

## 2. ลักษณะเด่นของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย

วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยถือเป็นผลิตผลแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทย การหลอมรวมทางวัฒนธรรมดังกล่าว ส่งผลให้วรรณกรรมมีลักษณะเด่นที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้ คือ การนำเสนอแนวคิดสังคมนิยมผ่านงานเขียนสะท้อนสังคม การพรรณนาถึงความรักความผูกพันต่อดินแดนมาตุภูมิ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและปรัชญาจีนโบราณ การแฝงหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นคติสอนใจ การสร้างสีสันงานเขียนด้วยคำศัพท์และสำนวนจีนแท้จ๋า และการใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นสื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก

### 2.1 การนำเสนอแนวคิดสังคมนิยมผ่านงานเขียนสะท้อนสังคม

การเคลื่อนไหวของขบวนการรักชาติ 4 พฤษภาคม ในจีนแผ่นดินใหญ่ ส่งผลให้เกิดกระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมทั่วผืนแผ่นดินจีน นักปฏิวัติหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการล้มเลิกระบอบความคิด ขนบธรรมเนียม และค่านิยมเก่าๆ ที่ฝังรากลึกและจะเป็นภัยต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมจีน อีกทั้งยังปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนชาวจีนปลดปล่อยตนเองออกจากพันธนาการเหล่านั้น และหันมาสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นคุณประโยชน์ต่อการสร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติในอนาคต ขณะที่กระแสการปฏิวัติวัฒนธรรมได้ไหลบ่าไปทั่วผืนแผ่นดินจีนนั้น กระแสการปฏิวัติวรรณกรรมจีนก็เริ่มเคลื่อนไหวในแวดวงวรรณกรรมเช่นกัน แนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านระบบศักดินา การกดขี่ทางชนชั้น และการให้ความสำคัญต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่แพร่หลายในสังคมจีนในขณะนั้น ทำให้นักคิด นักเขียนและปัญญาชนกลุ่มหนึ่งเริ่มหันมาทบทวนถึงพันธกิจ

อันแท้จริงของวรรณกรรม และได้บทสรุปว่า วรรณกรรมจะต้องเป็นการสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อชีวิต เป็นงานเขียนที่สะท้อนความเป็นจริงของสังคม มิใช่เป็นเพียงศิลปะที่มุ่งแสดงสุนทรียะแห่งโลกจินตนาการอันพ้อฝัน ดังเช่นวรรณกรรมจีนในอดีต (刘小心, 2004 : 100)

กระแสแนวคิดสังคมนิยมในวรรณกรรมดังกล่าว มีอิทธิพลต่อแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนในสมัยนั้นอย่างลึกซึ้ง เมล็ดพันธุ์แห่งสังคมนิยมได้ถูกหว่านโปรยลงบนบรรณพิภพวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย นับแต่ปลายทศวรรษที่ 20 และต้นกล้าแห่งสังคมนิยมนี้ได้เติบโตเต็มที่ในราวทศวรรษที่ 60 นับตั้งแต่ปี 1955 เมื่อรัฐบาลจีนได้มีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนโพ้นทะเลโอนสัญชาติเป็นพลเมืองของประเทศที่อยู่อาศัย ทำให้นักเขียนชาวจีนโพ้นทะเล ได้เปลี่ยนสถานภาพมาเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ดังนั้น สำนักแห่งความเป็นชาติของบรรดานักเขียนเหล่านั้นจึงเข้มข้นขึ้น และเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับสภาพความเป็นจริงของสังคมที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว จนกระทั่งตัดสินใจปฏิวัติปลายปากกาสู่การเขียนแนวสังคมนิยม กล่าวคือ การตีแผ่ปรากฏการณ์ทางสังคม วิถีชีวิต ตลอดจนชะตากรรมอันขมขื่นและโหดร้ายของผู้คนในสังคมไทยผ่านงานวรรณกรรม ซึ่งการเขียนแนวสังคมนิยมนี้มักจะปรากฏในนวนิยาย เช่น นวนิยายเรื่องปรารถนาและจิตวิญญาณ 《欲望与灵魂》ของอู๋จี้เยว่ (吴继岳) มุ่งเสียดสีประชดประชันความฟอนเฟะของสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน ตึกสีเทา 《灰色的楼房》ของสือชิง (史青) ได้แสดงการต่อต้านและวิพากษ์วิจารณ์ความเลวร้ายของครอบครัวศักดินา ขณะที่ มรสมุ 《波折》งานเขียนของนักเขียนคนเดียวกัน ได้สะท้อนภาพปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพของชาวไทยเชื้อสายจีนและอุปสรรคของการก่อตั้งโรงเรียนจีนในช่วงทศวรรษที่ 40 นอกจากนี้นวนิยายที่มีผู้ประพันธ์หลายคนเช่น เยวราชในพายุฝน 《风雨耀华力》 และชีวประวัติคุณชายถึงแตก 《破毕舍歪传》ซึ่งได้ตีแผ่เรื่องราวชีวิตของผู้คนหลากหลายชนชั้นที่ต้องประสบชะตากรรมร่วมกันในกรุงเทพมหานครในช่วงทศวรรษที่ 50-60 นั้น ก็ถือเป็นงานเขียนที่นำเสนอแนวคิดสังคมนิยมได้อย่างชัดเจน นอกจากการสะท้อนภาพสังคมเมืองแล้ว ยังมีวรรณกรรมบางเรื่องได้นำเสนอภาพชีวิตอันแร้นแค้นของชาวชนบท เช่น นวนิยายเรื่องนายทองหล่อ 《通罗先生》และสี่ชั่วโมงแห่งความเป็นความตาย 《四小时之间》ของปาเออร์(巴尔) เป็นต้น

## 2.2 การพรรณนาถึงความรักความผูกพันต่อดินแดนมาตุภูมิ

แม้ว่านักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนจะสามารถปรับตัวและมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้อย่างดีเยี่ยม จนกระทั่งสามารถหลอมรวมตนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ทว่าความยึดมั่นในวัฒนธรรมจีน ตลอดจนความอาลัยอาวรณ์ต่อดินแดนมาตุภูมิ ก็ยังคงฝังรากลึกลงในจิตใจและมักปรากฏในงานวรรณกรรมอยู่เสมอ เช่น การพรรณนาถึงความเดียวดายในต่างแดน และความอาลัยอาวรณ์ต่อแผ่นดินถิ่นเกิดของคนพลัดถิ่นในกวีนิพนธ์ชุด กามเทพ 《爱神》 และความฝันในคืนวาน 《昨晚的梦》 ของอู๋ซิน (无心) ฝันสลาย 《破梦集》 ของหลินเตียอี (林蝶依) อัสตงเดียวดาย 《孤霞》 และ จอกแหวน 《萍》 ของผู้ไคเซียน (府开先) เป็นต้น

ในช่วงสงครามต่อต้านญี่ปุ่น เมื่อขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นได้ปะทุขึ้นทั่วผืนแผ่นดินจีน กระแสแนวคิดเรื่องความรักชาติได้ส่งอิทธิพลต่อนักเขียนชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยอย่างลึกซึ้ง วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลได้เปลี่ยนสถานภาพมาเป็นวรรณกรรมเพื่อการต่อต้านสงคราม และทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงในการแสดงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับสำนึกแห่งความรักชาติ และความมุ่งมั่นที่จะต่อต้านการกระทำอันป่าเถื่อนของกองกำลังทหารญี่ปุ่นของบรรดานักเขียนชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการปลุกจิตสำนึกแห่งความรักชาติให้เกิดขึ้นในจิตใจของชาวจีนโพ้นทะเลทั่วผืนแผ่นดินไทย จิตสำนึกแห่งความรักชาติ ความโกรธแค้นศัตรูผู้รุกราน และการแสวงหาสันติภาพ ได้ปรากฏชัดเจนในงานวรรณกรรมจีนโพ้นทะเล โดยเฉพาะในกวีนิพนธ์แนวใหม่ เช่น กวีนิพนธ์ชุดลำนำต่างแดน 《异乡曲》 ของเหลยจื่อ (雷子) เสียงสาปแช่งและทอดถอนใจ 《我诅咒，我叹息》 ของเถียนเจียง (田江) เสียงคำรามจากทาส 《奴隶的怒吼》 ของเจี้ยนหลุน (剑伦) เทพธิดาสีน้ำเงิน 《蓝天使》 ของเฉินหรงจื่อ (陈容子) ครอบครัวบนสายน้ำ 《水上家庭》 ของฟางเทา (方涛) ชีวิตริมฝั่งชล 《河边的人们》 ของเถียนเจียง (田江) ความคำนึงยามสนธยา 《黄昏的怀念》 ของหม่าอู๋อิน (马奕因) และ เสียงกระดิ่ง 《铃声》 ของอู่ยุน (逸云) เป็นต้น

## 2.3 การถ่ายทอดวัฒนธรรมและปรัชญาจีนโบราณผ่านงานวรรณกรรม

นอกจากการถ่ายทอดความรักความผูกพันต่อแผ่นดินถิ่นเกิดผ่านงานวรรณกรรมแล้ว ความยึดมั่นในวัฒนธรรมแห่งมาตุภูมิเดิมของเหล่านักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีน ก็ถือเป็นประเด็นสำคัญที่มักปรากฏในวรรณกรรมจีนโพ้นทะเล วัฒนธรรมจีนที่ฝังรากลึกลงใน

จิตวิญญาณมายาวนาน ไม่อาจถูกลบเลือนได้ด้วยสภาพแวดล้อมใหม่ และการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม จิตวิญญาณแห่งความเป็นจีนจึงถูกถ่ายทอดผ่านปลายปากกาของบรรดานักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่เสมอ จะพบว่ามีการพรรณนาจินตภาพของจีนที่มุ่งถ่ายทอดวัฒนธรรมและปรัชญาจีนโบราณ เช่น การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนเกี่ยวกับที่มา ความสำคัญ และรูปแบบการฉลองเทศกาลสำคัญของจีน เช่น ตรุษจีน เช็งเม้ง เทศกาลบ๊ะจ่าง วันไหว้พระจันทร์ผ่านวรรณกรรมหลายๆ เรื่อง เช่นบทประพันธ์ร้อยแก้วเรื่องเทศกาลของชาวจีน 《唐人年》 ของ หลี่สวี่ (李栩) ตำนานโพ้นทะเล 《番客世家》 และเช่นสรวงดวงวิญญาณ 《拜好兄弟》 ของ เหยาจงเหว่ย (姚宗伟) จันทรกระจ่างกลางสายธาร 《明月水中来》 ของซือหม่ากง (司马攻) คำคืนแห่งเทศกาล 《小年夜》 และกวีกรพิพย์เข้าเรือน 《招财进宝》 ของเหนียนล่าเหมย (年腊梅) เป็นต้น

ปรัชญาขงจื้อเป็นหลักธรรมคำสอนที่ถูกถ่ายทอดลงในจิตสำนึกของชาวจีนมาเป็นเวลานานพันปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการฝังความเป็นธรรมในสังคม จิตวิญญาณแห่งนักสู้ ความประหยัดมัธยัสถ์ ความกตัญญูรู้คุณ ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่ทางสังคม จึงเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญของชาวจีนตลอดมา ความยึดมั่นในปรัชญาแนวคิดดังกล่าว ได้ถูกสะท้อนผ่านวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลอย่างแพร่หลาย ที่เด่นชัดที่สุดคือการสะท้อนผ่านบุคลิกลักษณะของตัวละคร เมื่อต้องเผชิญกับมรสุมชีวิตและเล่ห์เหลี่ยมกลโกงของคนในสังคม ตลอดจนภาพของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ น้ำใจไมตรีในสังคมของชนชั้นล่างในนวนิยาย เยาวราชในพายุฝน 《风雨耀华力》

## 2.4 การแฝงหลักธรรมคำสอนและคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นคติสอนใจ

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ที่มีอิทธิพลลึกซึ้งต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมานานแสนนาน เมื่อชาวจีนโพ้นทะเลอพยพมาตั้งถิ่นฐาน ณ ประเทศไทย ก็เกิดการซึมซับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาและนำมาผสมผสานเข้ากับปรัชญาขงจื้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต อิทธิพลของหลักธรรมคำสอนที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในวรรณกรรมจีนโพ้นทะเล เช่น การสะท้อนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในนวนิยายหลายๆ เรื่องเช่นทำดีได้ดี 《善有善报》 ผลกรรม 《果报之说》 ของเฉินป้อเหวิน (陈博文) บาปบุญคุณโทษ 《善与恶》 ของ เหวรางงเฉียว (饶公桥) การนำเสนอแนวคิดเรื่องความเมตตากรุณาในนวนิยายเรื่องชีวิตใหม่ 《再生》 ของเหนียนล่าเหมย (年腊梅)

การให้ทัศนะเกี่ยวกับหนทางแห่งการหลุดพ้นตามแนวทางพุทธศาสนา เช่น นิพพาน 《涅槃》 ของหม่าฝาน (马凡) เป็นต้น นวนิยายดังกล่าวได้มุ่งชี้ให้เห็นถึงคุณค่าแห่งหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งจะนำพาความสงบร่มเย็นมาสู่สังคม ตลอดจนเป็นเครื่องชี้นำชีวิตสำหรับพุทธศาสนิกชนผู้ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนอย่างเคร่งครัด

นอกจากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาแล้ว คติความเชื่อเกี่ยวกับอภิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ทางพุทธศาสนาก็ถูกสะท้อนผ่านงานวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้คติสอนใจ เช่น กุมารทอง 《金孩子》 ของเฉินป๋อเหวิน (陈博文) ได้นำเสนอเรื่องราวของสามภิกษุญาคู่หนึ่ง ที่ได้นำกุมารทองมาบูชาเลี้ยงเพราะหวังว่าจะบันดาลความร่ำรวยมาให้ แต่ทว่าภิกษุเป็นคนมีจิตใจละโมภชั่วร้าย สุดท้ายกุมารทองจึงแสดงฤทธิ์เดชให้ทั้งครอบครัวประสบกับความหายนะ จะเห็นได้ว่า นวนิยายดังกล่าวมุ่งใช้คติความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นเครื่องเตือนใจให้คนเห็นความสำคัญของการทำความดี ละเว้นความชั่ว

## 2.5 การสร้างสีสันงานเขียนด้วยคำศัพท์และสำนวนจีนแต้จิ๋ว

ในบรรดาชาวจีนโพ้นทะเลทั้ง 5 กลุ่มภาษา ที่อพยพมาสู่ประเทศไทยนั้น ชาวแต้จิ๋วมีจำนวนมากที่สุด กล่าวคือ ประมาณร้อยละ 80 ของทั้งหมด (张伟峰, 2007:24) ดังนั้น ในบรรดานักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีน นักเขียนชาวแต้จิ๋วจึงมีจำนวนมากที่สุดเช่นกัน งานวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยส่วนใหญ่จึงมีกลิ่นอายของวัฒนธรรมจีนแต้จิ๋วมากกว่ากลุ่มภาษาอื่นๆ ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวมักปรากฏในรูปของการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาแต้จิ๋วเพื่อสร้างสีสันชีวิตชีวาให้แก่งานเขียนตลอดจนให้อ่านที่มิถุนิความรู้ภาษาแต้จิ๋วสามารถอ่านงานวรรณกรรมได้อย่างมีอรรถรสมากขึ้น เช่น การใช้คำเรียกขานญาติและตำแหน่งตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล เช่น อาป๊า (阿爸-พ่อ) อาม่า (阿妈-แม่) อาเจ็ก (阿叔-อาผู้ชาย) อาอี (阿姨-น้าสาว) หลงจู (廊主-ผู้จัดการ) อาเสี่ย (阿舍-ชายผู้มีฐานะร่ำรวย) เจ้าแก่ (头家-เจ้าของกิจการ) ฮวนนั้ง (番人-ชาวไทยท้องถิ่น) ชินตัง (新唐-ชาวจีนโพ้นทะเลผู้อพยพเข้ามาใหม่) อังม้อ (红毛-ชาวตะวันตก) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้ภาษิตสำนวนแต้จิ๋วในงานวรรณกรรมอีกด้วย เช่น อัดคัดเงินทองแต่ไม่สิ้นไร้คุณธรรม (人穷志不穷) ฟ่ำมีเมฆฝนปรวนแปร ชีวิตคนมีขึ้นมีลง (天有不测风云, 人有旦夕祸福) ชายหนุ่มต้องแต่งงาน หญิงสาวต้องออกเรือน (男大当婚, 女大当嫁) การลงมืออยู่ที่คน ความสำเร็จอยู่ที่ฟ้าลิขิต (谋事在人, 成事在天) เป็นต้น ภาษิตสำนวนแต้จิ๋วที่ถูกสอดแทรกลงไปในงานวรรณกรรมนี้

นอกจากจะช่วยสร้างสีสันให้งานเขียนแล้ว ยังสามารถสะท้อนแนวคิด ทศนคติ และค่านิยมในเรื่องต่างๆของชาวจีนแต่จิวได้อย่างดียิ่ง

## 2.6 การใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นสื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก

แม่น้ำเจ้าพระยา คือสายน้ำแห่งชีวิตที่ผูกพันและหล่อเลี้ยงชีวิตคนไทยมานับแต่โบราณ รวมถึงชาวไทยเชื้อสายจีนผู้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในผืนแผ่นดินไทยด้วย ความผูกพันระหว่างผู้คนและสายน้ำ ถือเป็นต้นธารแห่งจินตนาการและวัตถุดิบที่สำคัญในการสร้างสรรค์งานเขียนของนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีน จึงปรากฏวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบันทึกเรื่องราวของชีวิตผู้คนและการพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่มากมาย เช่น นวนิยายเรื่องมรสุมแห่งนาวารাত্রี 《夜船风雨》 ของหลี่อู่ (黎毅) ได้สะท้อนภาพชะตาชีวิตของครอบครัวชาวชนบทจากภาคเหนือ ที่นำข้าวสารบรรทุกเรือล่องมาตามแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อนำมาขายในเมืองหลวง ซึ่งหลี่อู่ได้บรรยายชีวิตความเป็นอยู่ของคนบนเรือตลอดจนการเผชิญอุปสรรคของเรือบรรทุกข้าวสารได้อย่างชัดเจนมีชีวิตชีวา เช่นเดียวกับ กวีนิพนธ์ชุด บทเพลงแห่งเจ้าพระยา 《眉南河的歌》 ของเจิงเทียน (曾天) ที่พรรณนาความงามของทิวทัศน์ริมฝั่งเจ้าพระยาผ่านบทกวีที่ไพเราะสละสลวย นอกจากนี้การใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นสื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกก็มักปรากฏในบทประพันธ์ร้อยแก้วด้วยเช่นกัน เช่นในงานเขียนเรื่อง ริมฝั่งชล 《在河之滨》 ของเมิ่งลี่ (梦莉) ได้ถ่ายทอดความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งต่อแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นตั่งฉากชีวิตและบันทึกความทรงจำอันล้ำค่าแห่งวัยเยาว์ของเธอ ผ่านกลวิธีการเรียงร้อยถ้อยคำที่งดงามลึกซึ้งในแบบฉบับเฉพาะตัวของเมิ่งลี่ มนต์รักเจ้าพระยา 《眉南河之恋》 ของตงอิง (冬英) ได้นำเสนอภาพความทรงจำเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยาในอดีต และเรื่องราวของวีรบุรุษในตำนานซึ่งถูกเล่าขานในแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาเป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบปรากฏการณ์ใหม่เกี่ยวกับการใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นสัญลักษณ์แทนแวดวงวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ดังที่ซือหม่ากง (司马功) อดีตนายกสมาคมนักเขียนไทยเชื้อสายจีนได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยเอาไว้ว่า “วรรณกรรมของนักเขียนไทยเชื้อสายจีนจะต้องก้าวข้ามอาณาจักรแห่งเจ้าพระยา สู่เวทีสากล” (陈大为, 2002 :28) ซึ่งมีนัยยะว่า วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลจะต้องมีการเผยแพร่ผลงานสู่แวดวงวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลระดับสากล มิใช่จำกัดอยู่เพียงแค่แวดวงวรรณกรรมในประเทศไทย การสร้างสัญลักษณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าแม่น้ำเจ้าพระยามี

ความผูกพันและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานของนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีนอย่างลึกซึ้ง จากลักษณะเด่นทั้ง 6 ประการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปภาพรวมของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยได้ว่า วรรณกรรมสาขานี้เป็นผลผลิตแห่งการหลอมรวมทางวัฒนธรรมจีนและไทยที่เด่นชัดยิ่ง แม้ว่าการถกเถียงเกี่ยวกับสถานภาพของวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยที่ยืดเยื้อมายาวนาน จะได้ข้อสรุปที่ค่อนข้างชัดเจนแล้วว่า วรรณกรรมสาขานี้ถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมไทย มิใช่วรรณกรรมจีน เนื่องจากเป็นวรรณกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และมีแนวโน้มที่จะนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมบนผืนแผ่นดินไทยมากกว่าเหตุการณ์ในจีนแผ่นดินใหญ่ ขณะเดียวกัน การใช้อักษรจีนสร้างสรรค์ผลงาน ตลอดจนวัฒนธรรมความเป็นจีนที่ถูกถ่ายทอดลงในงานเขียนก็เป็นข้อโต้แย้งสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยต้องตกอยู่ในสถานภาพคลุมเครือไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่สุดของการพัฒนาวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยในขณะนี้คือ ปัญหาการขาดแคลนนักเขียนรุ่นใหม่ผู้จะมาสืบสานงานวรรณกรรมต่อจากนักเขียนรุ่นเก่า ซึ่งมีอายุเฉลี่ยประมาณ 60 ปี ปัญหาสำคัญนี้ได้สร้างความวิตกกังวลแก่แวดวงวรรณกรรมจีนโพ้นทะเลตลอดมา และหนทางสำคัญที่จะสามารถสร้างนักเขียนรุ่นใหม่ขึ้นมาได้ คือการส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ตลอดจนการสนับสนุนถ่ายทอดความรู้จากนักเขียนชาวไทยเชื้อสายจีน เพื่อวางรากฐานทางภาษา และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนภาษาจีนเกิดความสนใจที่จะสืบต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมซึ่งเป็นผลผลิตแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรมไทยจีนนี้ให้คงอยู่ต่อไป

## บรรณานุกรม

- 高伟光. 泰华文学面面观[M]. 曼谷: 泰国留中大学出版社, 2010.
- [台湾]陈大为. 当代泰华文学的眉南河图象 [J]. 东南亚华文文学研究, 2002(2).
- 赖伯疆. 群体意识和个人智慧的巧妙结合——浅谈泰华文学中的“接龙小说” [J]. 海外 华文文学研究, 1986(4).
- 刘小新. 论泰华文学的历史发展及其总体特征[J]. 华侨大学学报 (哲学社会科学版), 2004(3).
- 刘中树. 中国现当代文学教程[M]. 长春: 吉林大学出版社, 2010.
- 陆卓宁. 泰华文学的发展及其文化取向[J]. 文学评论, 2008(6).
- 王顺洪. 中国概况[M]. 北京: 北京大学出版社, 2010.
- 张伟峰. 泰华文学的特征与文化意蕴[C]. 福建: 华侨大学, 2002.
- วิลเลียม, สกินเนอร์. สังคมจีนในไทย. แปลโดย พรณี ฉัตรพลรักษ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2548.
- อู๋จี้เยี่ยน. 60 ปี โพนทะเน. แปลโดย ปนัดดา เลิศล้ำอำไพ. กรุงเทพฯ: โพสต์ พับลิชชิง จำกัด, 2553.